

DELA VS KA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan popre. — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. Nebrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrta leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

V preteklost ali bodočnost?

Izvajanja neimenovanega člankarja »Delavske politike«, ki se je kot prva bela vrana pritrjujoče odzval na naše misli o potrebi in možnosti skupne delavske fronte, imajo gotovo svoj vrhunec v trditvi, da »pripadnikov marksističnih organizacij ne družijo enoten svetoven nazor, ampak samo močno npravno hotenje; zato da »so danes te organizacije napram vsakemu filozofskemu sistemu tolerantne«.

Avtor citiranih vrstic se je iz plohe ogorčenih protestov zoper to njegovo naziranje v »Delavski politiki« sami medtem že sam prepričal, da ni čisto točno izrazil, kar je mislil. Marksističnih organizacij naj bi ne družil danes več enoten svetoven nazor, zato ker je ta nazor, naj bo še tako enoten, v svoji absolutnosti bistveno zmoten — pač pa naj bi jih družilo samo močno npravno hotenje: tako je bržčas neimenovani pisec mislil. Ateizem, zgodovinski materializem in razni »železni zakoni kulturnega, političnega in gospodarskega razvoja«, kakor jih je dogmatiziral Marks, so se v teku stoletja iz »izsledkov stroge znanosti« izpremenili v gole domneve, v slučajen izraz čisto razumarske in materialistične miselnosti Marksovega časa in antireligioznega čustvenega razpoloženja tiste dobe; z znanostjo nima ta »zgodovinski materializem« nič opraviti, oziroma v mnogočem potrebuje bistvenih korektur. Iz tega sledi jasno, da je na takem temelju nemogoče snovati dalje velikega življenjskega gibanja, ki naj bi objelo ves svet, kar ravno hočejo tako zvane marksistične delavske organizacije. Dokler ni postavljen drug temelj, dokler se zmote ne korigirajo in okorenili dogmatizem ne premaga po neprestanem razvoju duha, dokler se tak idejni temelj ne izgradi in penoti, kolikor je to za kakšno življenjsko gibanje sploh potrebno, pač ne preostaja drugega kakor postaviti je na enotno močno npravno hotenje; seveda v smeri saj nekkih jasnih in načelnih spoznanj. V tem smislu ima pisec prav in mu mi pritrjujemo.

Mi smo pa te smernice tudi opetovano označili: Pozitivno vrednotenje religioznih in etičnih objektivitet krščanstva (v čemer so zapopadene istovredne religiozne in etične, oz. družbovne resnice drugih verstev) — priznavanje duhovnih sil kot prvorednih v snovanju človeške zgodovine — utemeljitev moralne odgovornosti človeka pred človekom in družbo v odgovornosti pred absolutno in večno Dobrim in njega hrepzljivo veljavni zakoni — pojmovanje razrednega boja kot v obsemu dobri npravstveno utemeljenega boja za najvišje dobrine človeške osebnosti v nasprotju z materialističnim stališčem, s katerega ima prav tisti, ki iz borbe izide kot zmagovalec kot močnejši kakor v živalskem carstvu. Na teh temeljih je že danes saj v glavnem mogoča delavska skupnost brez ozira na vse druge še obstoječe difference, kakor je mogoča in uresničena n. pr. v angleški Labour party. Vsak vidi, da so to iz tistega močnega npravnega hotenja, ki ga ima v mislih neimenovani pisec »Delavske politike, nujno izviraajoči in nujno v njem zapopadeni temelji, in da bi sodelovanje v takem hotenju združenih delavcev vpostavilo v vseh srcih polagoma tisti enotni svetovni nazor, ki ga

je svet v dobi razvijajočega se velekapitalizma v toliki meri in v svojo škodo izgubil. Zato pa tudi iz dna duše podpišemo nadaljnjo tezo neznanega pisca, da »te enotnosti ne bo vzpostavila ne znanost, ne politika, ne zaključenost organizacij, temveč žrtvovanje, ljubezen, npravna in verska globina.« To je najgloblja beseda, katera je kdaj padla iz ust slovenskega marksističnega misleca.

Tistim marksistom, ki tega še danes ne zapopadejo, bo anonimus »Delavske politike« to seveda zastoj govoril. Človek areligiozen tega nikdar ne more razumeti. Glavna ovira, da bi se srečali na religiozno-etični podlagi, je v tem, da povprečni marksist socializem popolnoma istoveti z marksizmom. In vendar je marksizem le slučajna, časovna, čisto prigodna, relativna oblika stremjenja in hotenja v socializem. Je sistem, ki v razumske formule pretvarja izvestno od podrazumskih, nagonskih, čustvenih faktorjev, od danega časa in razmer odvisno miselnost in razpoloženost, stvor racionalistične, v golo materijo in materialne zakone verujoče naturalistične dobe, kot filozofski svetovni nazor popolnoma istoveten z nazorom kapitalističnega meščanstva: materializem s proletarskim predznakom. S prebuditvijo religioznih sil, s preokretom znanosti, ki ne vidi več svoje naloge v utemeljevanju areligioznega, materialističnega, protiduhovnega nazora o svetu, z odkritjem objektivnih vrednot vere in ethosa, je postala marksistična dogmatika socializma za razvoj socialističnega osvobodilnega gibanja nepotreben in ovirajoč ostanek iz prošlosti. Kakor je bil socializem z ogromnimi religioznimi in npravstvenimi vrednotami davno pred Marksom in njegovim sistemom, tako se bo razvijal i za njim na podlagah in v oblikah, ki jih terja napredujoči in v viro življenja poglobljajoči se duh človeka, ki se z dobrimi in resničnimi spoznanji prošlosti oploja, zablode pa neusmiljeno zameta. In le tako je mogoče vesoljstveno, vsedružujoče gibanje, kakršnen je in mora biti socializem: kajti le bedak more misliti, da se bo človeštvo s svojimi v bistvu zdravimi hotenji, npravstvenimi in idealističnimi hotenji, kakor se izražajo v krščanstvu, religiji najbolj naprednega in kvišku stremečega ter poduhovljenega dela človeštva, dalo združiti na platformi preživelih dogem »zgodovinskega materializma«, darvinizma in vse ostale šare, ki je v marksistični filozofiji zlepljena skupaj.

Pri tej priliki pa je treba povedati ne samo onim sodrugom, ki zdaj padajo po članku anonimusa, ki se z njim tukaj pečamo, nego i njemu samemu, da se absolutno nič ne gre za to, da bi kdorkoli vstopal v marksistične strokovne organizacije kakor se izgubljeni sin vrača k svojemu očetu pa da bi bila potem to enotna delavska fronta! Napetost, gospodje sodrug! Enotna organizacija delavstva ne bo ne marksistična ne ne vemo koga, ne »vaša« ne »naša«, ampak izključno in čisto delavska in vseh, ki se hočejo delavskemu razredu v borbi za socialno pravičnejšo in npravstveno višjo človeško družbo pridružiti na podlagi, ki smo jo tu označili in ki je edino mogoča, ako naj bo to vseobsegajoč, ne pa v filozofsko pajčevino nekega nemškega svobodomiselnega sistema zapreden pokret, ki ga niti par morskih milj na oni strani rokavskega kanala ne priznavajo. Če pa je tako težko aii sploh nemogoče premagati v sebi tako tradicijo, potem ni nobenega dvoma, da se bo teženje po zedinjenju človeštva v religiozno-npravstveno utemeljen socializem izvršilo pač

Novi dogodki.

Upravna razdelitev države.

Vprašanje razdelitve naše države na upravne oz. samoupravne enote je najtežje. Že ustavotvorna skupščina je to premlevala, naslednje skupščine so kazale in opozarjale na storjene napake. Tudi sedanja vlada se peča s tem vprašanjem. Že parkrat smo omenili verzije, ki krožijo o tem. Danes so kar tri oz. štiri nove: prva 14 oblasti, druga 12 oblasti, tretja 7 oblasti in četrta le 5 oblasti. V vseh slučajih je Slovenija ena oblast. Kdaj bo ta razdelitev res izvršena, je težko reči. Pravijo, da pred enim letom ne. Skušali bodo pa tako urediti, da bodo področja vojaških, finančnih in upravnih oblasti čimbolj enotna.

Gospodarska politika.

Ko bode vlada gotova z ureditvijo uprave, bo začela reševati gospodarska vprašanja. Saj je to tudi glavni namen sedanje vlade. Zlasti se polaga važnost na trgovska pogajanja s sosednimi državami in ureditev carin. Središče gospodarske politike bo postalo trgovinsko ministrstvo.

Stanovanjski zakon.

Načrt stanovanjskega zakona je gotov. Zaščita bo veljala le do 1. novembra 1929. Krog zaščitenih se nekoliko zmanjša, dosedanje zaščiteni najemniki se povečajo za 10%. Zakon je že pred zakonodajnim svetom in bo v najkrajšem času podpisan od kralja in objavljen.

Organizacija ministrstev.

Dne 19. t. m. je izšla uredba o organizaciji predsedništva vlade in posameznih ministrstev. V glavnem obsega iste razdelitve, kakor načrt uredbe, o katerem smo že poročali. Uprava je poenostavljena in so se oddelki osnovali po stvarni potrebi in bistvu dela.

Spremembe v konzularni službi.

Kralj je imenoval za izrednega poslanika v Bruslju Petra Pečica, armadnega generala v pok. in bivšega šefa generalnega štaba. Tudi v Tirani bo naš poslanik najbrže izmenjan.

Agrarna banka.

Pred kratkim smo poročali, da pripravljajo načrt zakona o privilegirani agrarni banki. Zakon je že podpisan. Pri delniškem kapitalu je udeležena država s 120 milijoni. Banka je oproščena davkov, državnih in samoupravnih taks. Posli za kmetijski kredit se prenesejo na banko. Kmetom bo banka mogla nuditi precejšnje koristi. Resno bo treba misliti tudi na privilegirano in od države ustanovljeno ali vsaj podpirano Delavsko banko.

Nova vseučiliška profesorja.

Kralj je imenoval za izrednega vseučiliškega profesorja dr. A. Gosarja, za rednega pa ing. arh. Stanko Vurnika.

Vpokojeni ministri.

Veliko je bilo ministrov v zadnjih desetih letih. Po večini so vsi ostali na razpoloženju. Sedanja vlada je pa sedaj tudi te gospode spravila v eno »kategorijo«. Tri ministrske predsednike in 41 ministrov je vpokojila. Od Slovencev so vpokojeni ministri: dr. Žerjav, dr. Gosar, dr. Kulovec, Vesenjaj, Sušnik in Pucelj.

preko tistih voditeljev, ki se ne znajo odtrgati od preteklosti, katera pač brez usmiljenja umira. Naš Bog je Bog živih, ne pa mrtvih.

Zakon o tiskovnem uradu.

Kralj je podpisal zakon o osrednjem tiskovnem uradu v predsedstvu vlade. Dosedaj so imeli posamezni ministri svoje tiskovne (propagandne) urade, sedaj bo enoten in to samo v predsedstvu.

»Dokumenti.«

Najpomembnejši dogodek za našo notranjo politiko, še bolj pa za zunanjo, je bil članek V. Gajde v laškem listu »Giornale d'Italia« o »dokumentih« o jugoslovanskih vojnih namerah. Gajda je pisal oziroma prepisal (iz neke madžarske knjige) o naši armadi, o naši »vojaški« pripravljenosti, bojevitosti, bojni vzgoji itd. Seveda je bilo to prava senzacija za inozemstvo. No, pa je le ostalo samo pri senzaciji, ker so že diplomati toliko uvidevni in imajo toliko vpogleda v resnično stanje pri nas, da niso verjeli in Italija oziroma Gajda je za eno blamažo bogatejši.

Pogajanja z Romunijo.

Za pirotskimi razgovori med našo državo in Bolgarijo, ki so prinesli vsaj delen uspeh na obe strani, so se pričela pogajanja med našo državo in Romunijo. V vseh vprašanjih se je dosegl načelen sporazum. V par dneh bo dogovor baje podpisan.

Dr. Pavelič in makedonstvujoči.

Bivši voditelj hrvaške stranke prava dr. Pavelič se je mudil v Sofiji in je imel sestank z makedonstvujočimi. Izdali so komunike, da se Hrvatje prav tako borijo za priznanje narodnih pravic, politične svobode in popolno neodvisnost kakor Macedonci. V bodoče da se bodo skupaj trudili za vzgojo narodne misli obeh narodov. Frankovski nazadnjak Pavelič pa prav gotovo nima pravice, da bi govoril v imenu Hrvatov. Bolgarski vladi pa je zamerjati, da kaže nam enkrat prijateljsko, drugič pa sovražno lice.

Po svetu.

Trenja v čehoslovaški ljudski stranki. Vodja čehoslovaških krščanskih socialcev je Anton Čufik (izdajatelj strokovnega glasila »Bodoucnost«), ki kot poslanec vedno energično zastopa delavske interese tudi v ljudski stranki. Že večkrat je imel z raznimi voditelji stranke trde sestope. Sedaj se, kakor se vidi, začena proti njemu širše zasnovana agitacija, češ, da razbija stranko, da gre on in z njim ves delavski pokret svoja lastna pota. Strokovne skupine in krščansko socialni krožki se navdušeno in enodušno izjavljajo za svojega voditelja in mu izrekajo priznanje za njegovo delo. — Razni časopisi vedo tudi poročati o sporu med načelnikom stranke Šramkom in tajnikom posl. dr. Straškom. Kot vzrok navajajo, da je Strašek nastopil proti Šramku udanim novinarjem: dr. Fuchs, dr. Doležalu, posl. dr. Novaku in drugim.

Na Čehoslovaškem snujejo nekatere banke svoje lastne uradniške organizacije, da bi s tem oslabilo strokovno organizacijo uradništva. Našim denarnim zavodom v posnemanje!

V Nemčiji se je zmanjšalo število nezaposlenih od 25. marca do 6. aprila za 400.000 oseb.

V Nemčiji je bilo leta 1928 zavarovanih pri zavarovalnici privatnih nameščencev 3,120.000 nameščencev.

Mornar: »Naša ladja napravi osemnajst vozlov na uro.« Starejša gospa (privikrat na morju): »Ja, kdo jih pa potem razvozla?«

¹ Ta pripomba velja za tiste sodruge, ki nas v »Delavski politiki« venomer sprašujejo, kako je mogoče na krščanski religiozni in etični bazi združiti v borbi za socialno pravico muslimanske, budistične in konfucijevske delavce, in s tem dokazujejo, da imajo o krščanstvu ali o religiji sploh prav tako malo pojma kakor o — konfucijevstvu.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Enotnost povsod.

Viničarji posestev Kleinuscheg v okolici ljutomerski, so po svoji strokovni organizaciji zahtevali od gospodarja, da se naj službeno razmerje uredi točno po sedanjem viničarskem redu. Predvsem so zahtevali, da se naj izpolnijo vsem pismene pogodbe in s temi pogodbami zajamči vse tisto, kar dobijo za svoje delo, česar ne določa viničarski red. Za navodila so se oglasili pri »Strokovni zvezi viničarjev«, ki se je njihovi opravičeni zahtevi pridružila, jim dala posebno vlogo, katero so podpisali vsi viničarji in jo potem predložili g. oskrbniku z zahtevo, naj ukrene, da se reši.

Ta odločen in enoten nastop viničarjev je imel zanje dober uspeh. Vršila so se pogajanja z gospodarjem, pri katerih so zopet vsi viničarji nastopili enotno in so dosegli pri plači za rigovanje, žveplanje, škropljenje in kopanje 10 Din dnevno od delavne moči, za vsa ostala lažja dela pa 8 Din. Povrh dobi vsaka delovna moč dnevno 1 liter jabolčnika pri delu, za praznike ob Božiču in Veliki noči pa vsaka delovna moč po dva litra. Viničarji dobe brezplačno: polovico vsega pridelka vinskih tropin, pol klaftre drv in vejevje iz sadonosnika. Vse drugo pa kakor je bilo dosedaj. Vse se je zabeležilo v pismeno pogodbo in podpisalo od obeh strani. Celo denarna nagrada 100 Din od oralca, katera itak zakonito viničarju že pripada se je v teh pogodbah zajamčila. Tako imajo sedaj vsi ti viničarji mirno vest. Kakor so se pogodili, tako sedaj imajo in nihče jim tega vzeti ne more. Viničarji so zadovoljni z uspehom, zahvaliti se pa imajo le svoji strokovni organizaciji, katera je z svojim uplivom in usmerjeno taktiko pripomogla ne samo tem, ampak že mnogim do boljših pravic.

Tem viničarjem se bo organizaciji plačana članarina pač bogato obrestovala. Vsak dan bodo imeli in uživali koristi, katerih nikoli uživali ne bi, če bi organizacije ne bilo in če ne bi zanjo nič prispevali. Niti nobena banka tolikih obresti dajati ne bi mogla, kakor znaša vsa vrednost pridobitev viničarjev. Ves denar, ki ga član plača, ga plača zase, on sam in še njegovi potomci bodo črpali koristi iz tega. Da pa bodo tudi drugi viničarji mogli uspeti s svojimi zahtevami napram svojim gospodarjem za ureditev službe po sedanjem viničarskem redu, naj vsem služi ta zgled, kako je treba nastopati. Vsi enotno, kjer je več viničarjev pri enem

gospodarju. Nobeden naj ne vleče levo, če vsi drugi vlečejo desno. Ne se pustiti omamiti po grožnjah ali zvijačah. Najmanj pa se prodati za kupico vina! Kadar se zdi, da ni več sigurnosti, tedaj k organizaciji po nasvete in navodila. Zato je organizacija, da brani svoje člane. Seveda tistemu, ki ni član, se ne daje opore.

Vsak viničar naj si preskrbi viničarsko knjigo in pismeno pogodbo. Prvo izpolnjeno od njegove pristojne občine izroči svojemu gospodarju, drugo pa za hteva, da se izpolni. Kjer se to ne bi hotelo od strani gospodarja storiti, naj se naznani tajništvo centrale. Vsak tak slučaj se bo naznanil pristojni oblasti, ker se smatra vsakega vinogradnika, ki izjavlja in tudi dejansko ne priznava viničarskega reda kot kršilca zakonov. Da bomo na celi črti uspeli, pridobivajmo novih članov, izvršujemo redno svoje dolžnosti do organizacije! — Vse drugo, kar slišite dan na dan proti naši organizaciji in viničarskemu redu, je naperjeno proti nam samim in lastnim koristim.

Iz centrale. Od več naših skupin dobivamo sporočila, kako težko je pridobiti večkrat kakega člana za posle zaupnika. Kaj je temu vzrok? Povečini je v tem, da mnogi člani s plačevanjem članarine zavajajo svojega zaupnika. — Zaupnik pride pobirat članarino, a član mu reče: nimam denarja, pridi drugič. Zaupnik pride drugič, sliši enako, pride tretjič, zopet ista pesem. Ni čuda, če zaupnika, ki mora ob zimskih in deževnih dnevih po snegu in blatu, seveda po trupalnem dnevnem delu na večer ali celo ponoči hoditi za božje plačilo pobirat članarino, mine vsa požrtvovalnost in potrpežljivost ter nevoljen opusti zaupniške posle. Zato prosimo vse člane, da naj v bodoče vselej prinesejo članarino zaupniku na dom. Vsak član sam najbolje ve, kdaj ima denar.

S 1. aprilom smo razposlali vsem skupinam, katere so nam do tedaj poslale kaj članarine, prijave-prošnje za podpore. Kolikor smo jih do sedaj sprejeli, so bile povečini pravilno izpolnjene, le v besedilu: račun zdravnik in izdal za zdravila, so mnoge pomanjkljive. Zato opozarjamo člane, da vselej priložijo zdravnik in tudi lekarnarja, da omenjeno besedilo izpolnita. Ako bomo v bodoče na prijavah našli samo podpise brez računa, bomo to smatrali samo kot tretjo pričo.

Ponovno opozarjamo člane, da naj še ta mesec poravnajo zaostalo naroč-

nino in plačajo obenem tudi za prihodnji mesec, sicer se ne bo mogla dobiti nobena podpora. Prečitajte še o tem enkrat naše naročilo v »Delavski Pravici« z dne 11. t. m.

Tistim članom, ki pa še letos niso plačali nobene članarine in so se dali vpisati s 1. januarjem 1929 naznanimo, da lahko pristopijo s 1. aprilom ali majem, dan pristopa pa mi prepisemo. — Vemo, da več članov, ki so tako zaostali s članarino hoče sedaj odstopiti, zato ker imajo za nazaj plačati za naše razmere naenkrat preveč. Seve se bo podaljšala karenčna doba.

Blagajnike pa še prosimo, da naj v bodoče ne izkazujejo v obračunih delov članarine. Ako kdo res plača samo del mesečne članarine, naj počakajo, da plača še ostalo in potem naj se piše obračun. Blagajnik SZV.

Iz Zavrča. Strokovna zveza viničarjev, skupina v Zavrču, ima svoj redni občni zbor v nedeljo 28. aprila po rani maši v stari šoli. Na občnem zboru bo govoril tov. Peter Rozman. Tovariši viničarji, pridite in slišali boste o delu in pomenu organizacije in kaj je že organizacija storila za viničarje. Pripeljite na občni zbor tudi one viničarje, kateri še dosedaj niso bili v naših vrstah, ki viničarsko organizacijo le od strani in z nezaupanjem gledajo, ker poslušajo naše nasprotnike in sovražnike našega pokreta, na naša zborovanja pa ne pridejo. Pridite vsi in pridružite se nam, ker le tedaj ako bomo vsi organizirani, bomo gotovo dosegli naše pravice in pa zboljšanje naših bednih razmer. Torej v nedeljo vsi na občni zbor. — Odbor.

Kapela. 5. maja se bo vršil strokovni sestanek skupine SZV pri Kapeli po rani sv. maši v gostilni Lukovnjak. Govori tov. Vavpotič Franc, predsednik skupine. — Odbor.

Sv. Miklavž. 5. maja ob 8 zjutraj se bo vršil občni zbor skupine. Dnevni red je običajen. Udeležite se vsi. — Odbor.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Strokovna zveza viničarjev, skupina Sv. Jakob v Slov. goricah ima redni mesečni sestanek v nedeljo 5. maja v prostorih tov. Jurija Brlič ob 2 popoldne na Ročici. Govorita tov. Zmavc Anton in Danko Jožef. Vsi člani naše skupine se udeležite in privedite še druge tovariše zraven! — Odbor.

Sv. Ana v Slov. goricah. Strokovna zveza viničarjev, skupina Sv. Ana v Sl. goricah ima redni mesečni sestanek v nedeljo 5. maja v Društvenem domu pri Sv. Ani v Slov. goricah ob 8 zjutraj. Govori tov. Krajner in drugi. Vsi člani naše skupine se udeležite in privedite še druge tovariše zraven! — Odbor.

Št. Ilj. Strokovna zveza viničarjev, skupina Št. Ilj v Slov. gor., ima svoj redni sestanek v nedeljo 5. maja ob

pol osmih zjutraj v prostorih »Slovenski Dom«. Govori naš tovariš Jožef Gornik, viničar. Udeležba je za vse člane in viničarje obvezna. — Odbor.

Svetinje. Strokovna zveza viničarjev skupina Svetinje ima svoj redni sestanek v nedeljo, 5. maja ob 3 popoldne v prostorih posojilnice v Svetinjah. Govorita naša tovariša Peter Rozman in Žužek Fr. Pridite vsi viničarji, viničarke in mladina! — Odbor.

Sv. Bolfenk pri Središču. Strokovna zveza viničarjev, skupina Sv. Bolfenk pri Središču ima svoj redni sestanek v nedeljo, 5. maja ob pol 8 zjutraj v prostorih tov. Marije Vrbančič v Titanu. Govori naš tov. Mir Andrej. Udeležba je za vse člane in viničarje obvezna. — Odbor.

Jarenina. Strokovna zveza viničarjev, skupina Jarenina ima svoj redni sestanek v nedeljo, 5. maja ob pol 8 zjutraj v prostorih Vincenca Hanžič v Jarenini. Govorita naša tovariša Ferk Ivan in Muhič Peter. Pridite vsi viničarji, viničarke in mladina! — Odbor.

Maribor. Strokovna zveza viničarjev, skupina Maribor ima svoj redni sestanek v nedeljo 5. maja ob 9 dopoldne v prostorih Zadržne gospodarske banke v Mariboru. Govori naš tovariš Peter Rozman. Udeležba je za vse člane in viničarje obvezna. — Odbor.

Tekstilno delavstvo

Maribor. V Mariboru imamo dobro se razvijajočo tekstilno industrijo. V njej je zaposlenih mnogo moških in stotine ženskih moči. Znano je, da dela tekstilna industrija pri nas z velikimi dobički, katerih pa je deležen samo inozemski kapital. O tem pa, kakšne so plače tekstilnega delavstva, osobito delavk, se zelo malo piše in govori. Niti takozvani patentirani zastopniki delavstva ne povedo o tem ničesar. Samo en primer!

V tovarni Doktor in drug delajo delavke 10 do 11 ur dnevno, seveda brez vsakih doklad. Na uro imajo reci in piši 2 dinarja, t. j. v enem dnevu trupalnega dela se zasluži 22 Din. Vsaka vzdrži samo par mesecev, potem pa gre. Stalnosti tedaj ni nobene, kar je seve podjetju prav po volji. Kajti ljudje, ki delajo samo po par mesecev, gotovo ne bodo imeli kakih posebnih zahtev. Ako bi se pa le kdo drznil kaj reči in zahtevati, gre takoj na cesto. Tudi smo radovedni, če se za slične slučaje kaj zanima mariborska inspekcija dela. Ali ima to podjetje sploh dovoljenje za podaljšani delovni čas?

To podjetje vzdržuje tudi obrat, v kateri se je investiralo 16 milijonov Din. Kje se je vzela ta denar? Ali ga niso s svojim delom ustvarili delavci, delavke, katerih žulji kopicijo za inozemske kapitaliste težke milijone. Plače pa prejema za naporno delo, da mu ne zadostuje niti za golo življenje. Nasprotno pa je bilo z monterji,

Atom:

Človeška narava in lastnina.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

8. V resnici pa, kar je važneje, oni predlagajo rešitev, ki je v očitnem nasprotju s pravičnostjo, ker je posedovanje stvari v zasebni lasti pravica, ki je človeku dana po naravi.

9. Prav za prav je tudi v tem oziru največja razlika med človekom in drugimi živimi bitji. Živali namreč ne vodijo samih sebe, temveč vodi in vlada jih dvojni naraoni nagon, ki deloma varuje v njih prebujeno možnost delovanja in primerno razvoja njihove moči, deloma tudi povzroča njihove gibe ter jih določuje. En nagon jih vodi, da čuvajo sebe in svoje življenje, drugi pa, da ohranijo svoj rod. Z lahkoto dosežejo obodvojni namen z rabo onih stvari, ki so že tu in so jim na razpolago. Prav za prav dalje ne morejo iti, ker jih vodijo zgolj čuti in stvari, ki so jih posamezni čuti zaznali.

10. Čisto druga je narava človeka. V njem je celotna, pa obenem popolna sila živalske narave. Zato človeku iz tega stališča gotovo ni nič manj, kakor vsemu živalskemu rodu, dovoljeno, da uživa dobrote materijelnih (telesnih) stvari. Toda ta živalska narava, pa naj si bi jo kdo imel v še toliki popolnosti, ne samo ne obsega človeške narave, ampak je celo mnogo nižja od nje in zato rojena, da le-to uboga in poslušna. Kar nas dviga kvišku in nas odlikuje, kar človeka napravi človeka, da se bistveno razlikuje od živali, to je razum ali pamet. In zato, ker je samo to živo bitje oblagodarjeno z razumom, moramo človeku prisoditi ne samo rabo dobrin, ki je skupna vsem živim bitjem, ampak stalno in trdno pravo do posesti ne samo tistih dobrin, ki se z rabo uničijo, ampak tudi onih, ki po rabi ostanejo.

11. Še bolj jasno postane to, če bolj globoko pogledamo v naravo ljudi samih.

12. Človek namreč s svojim razumom obseže nešteto predmetov. S sedanjimi stvarmi združuje in veže prihodnje. In ker je sam gospodar svojih dejanj, zato pokoren večnemu zakonu, pod oblastjo Boga, ki vse vlada z največjo previdnostjo, sam sebe previdno vodi z lastno razsodnostjo. Radi tega je v njegovi oblasti, da si izbere one stvari, katere smatra za najbolj primerne, da mu bodo v pomoč, ne samo sedaj, ampak tudi v prihodnosti. Iz tega sledi, da mora imeti človek oblast ne samo do zemeljskih pridelkov, ampak do zemlje same, ker vidi, da mu zemeljski plod daje to, kar mu bo potrebno v bodočnosti. Potrebe vsakega človeka se namreč vedno povračajo, tako, da če jih danes zadovolji, jutri zopet stavi nove zahteve. Zato je morala narava dati človeku neko stalno in vedno trajajočo stvar, od katere more pričakovati trajno pomoč. Toda take trajnosti nobena stvar ne more nuditi, kakor zemlja s svojo rodovitnostjo.

Povsem pravilno trdi papež, da je zasebna lastnina pravica, ki je dana človeku že po njegovi naravi. Jasno je namreč, da človek potrebuje tvarne (materijalne) dobrine zato, ker ima tvarne (materijalne) potrebe. Človek je sestavljen iz duše in telesa, to je stvari (materije) in je zato podvržen prav tistim postavam, kakor druga živa bitja v stvarstvu. Če bi bil človek zgolj duh, bi ne potreboval lastnine, ker bi ne imel tvarnih potreb. Če bi bil pa zgolj tvarno (materijalno) bitje, bi prav tako ne potreboval zasebne lastnine, ker bi bile njegove potrebe zadovoljene po naravnem nagonu, kakor pri živalih. Pa celo pri teh že lahko opazujemo sledove zasebne lastnine, četudi le na podlagi prirojenega nagona, kakor n. pr. pri hrčku, ježu i. dr. Ne smemo tudi pozabiti, da so živalske potrebe kolikor toliko uravnane primerno pokrajini, kjer žive (tako se n. pr. kokoš povsem drugače preživlja kakor kača), medtem ko je za človeka le prav malo dobrin v stvarstvu takih, ki bi mu lahko služile v neposredno uporabo. Znano je, koliko časa je rabil

človek, preden je začel pridelovati žito. Pa samo s tem mu je prav za prav le malo pomagano. Dati mora žitu šele ono obliko, v kateri more človeku služiti v hrano. Človek torej nujno potrebuje dalje časa, če hoče spremeniti kak del vidnega stvarstva v toliko, da mu res postane koristen v gospodarstvu. In to more izvršiti le tedaj, če ima do kakega kosa zemlje ali do kakega dela zemeljskih sil pravico, z njim razpolagati, ali z drugimi besedami, človek mora imeti zasebno lastnino. Le če ima pravico delati na določenem prostoru zemlje, z določenimi zemeljskimi silami, si more z neko gotovostjo pridobiti sredstva, da zadovolji svoje življenjske potrebe. Čisto vseeno je pri tem, ali človek svoje proizvode ali svoje pridelke neposredno sam porabi ali pa jih zamenja.³⁵

Prav to nam potrjuje tudi zgodovina človeštva. Že samo dejstvo, da se pojavlja zasebna lastnina povsod in pri vseh narodih in da se je ohranila kljub vsem spremembam časov in nazorov, kaže, da to ne more biti kaka iznajdba ljudi, ampak, da jo zahteva človeška narava sama. Vse se tekoma časa spreminja, le narava s svojimi bistvenimi in nerazrušljivimi nagnenji ostane vedno nespremenjena.³⁶

Seveda pa to velja za vsakega človeka, ne samo za gotov del človeštva. Ako iz kateregakoli vzroka ali tudi pravnega nazora pride do tega, da je velik del človeštva prikrajšan za lastninsko pravico, je povsem naravno, da to občuti kot krivico, kajti človeška narava je v tem oziru pri vseh ljudeh enaka. In če to očitno kršenje pravice ne najde leka v veljavnem pravem redu, ni prav nič čudnega, če v velikem delu človeštva nastane proti temu odpor in tudi upor. Naravne pravice so svete in se nikdar ne kršijo, ne da bi kršitev bila kaznovana.

Pridobivaj novih članov za J. S. Z.

kateri so prišli baje iz Amerike in so ta obrat montirali. Tem so se plačale bajne mezde. Z vsemi družinami so bili tu več mesecev in živeli boljše od vsakega našega inženjerja. Prav je tako, odgovornejše delo naj bo temu primerno nagrajeno. Ali s tem še ni rečeno, da bi moral delavec delati za tako škandalozno nizke plače. Kapital triumfira in grabi milijone, hoče, da iztisne poslednjo srago krvi iz izmuganin in izmučenih delavskih množic. Kaj zato, saj prihajajo vedno sveže in nove!

Delavstvo vzdrami se in napovej temu izkoriščevanju dosleden in neizprosni boj. Stopi strnjeno v svoje razredne strokovne organizacije! Le potom njih si bomo mogli priboriti večji kos kruha in si ustvariti človeka vredno življenje. — Zaveden tekstilni delavec.

Stavbinsko delavstvo.

O nas stavbinskih delavcih se zelo malo govori in tudi malo piše. Vse izgleda, kot da nas nikjer ni in vendar ne rastejo lični domovi in visoke palače brez naših žuljavih rok. Le naši kapitalisti pišejo in računajo, kakšne profite bodo izprešali iz naših žuljev. Kdo pa naj še odločuje o naši usodi, saj smo vendar v javnosti nepoznani in delavskemu pokretu odtujeni.

V letu 1928. smo imeli zelo živahno sezono. Brezposelnosti ni bilo niti pri zidarjih, niti pri tesarjih in tudi pleskarji so imeli dosti posla. Kljub temu, da je bila stavbna sezona zelo živahna in da so stavbni mojstri in drugi pri stavbah v poštev prihajajoči obrtniki želi lepe dobičke, smo stavbinski delavci prejeli zelo mišerne plače in sicer kvalificirani delavci 5 do največ 6 Din, pomožni delavci pa le 3 do največ 4 Din na uro. Naša sezona traja le dobrih 6 mesecev v letu. V tem času moramo stavbinski delavci od zaslužka, ki smo ga zgoraj navedli, prihraniti tudi za ostalih 6 mesecev, ko delo počiva. Koliko in kako nam je od tega mogoče prihraniti, nam povedo številke naših plač. Kdor pozna delo stavbinskega delavca, ta bo priznal, da to težko, umazano ter nevarnosti za zdravje in življenje izpostavljen delo, nikakor ne more biti plačano z zgoraj navedeno plačo. Pa ne samo to, naši delodajalci znajo tudi na drug način stisnati naš položaj. Prikrajšujejo in pridržujejo nam plače, prikrajšujejo nas pri socialnem zavarovanju, z eno besedo, delavca hočejo pritisniti povsod, kjer se le da, ker se posameznik itak ne more uspešno braniti.

Sedaj, ko stavbinski delavci zopet nastopamo delo, nam ne bi škodovalo, če se vprašamo, kje leži krivda našemu nevdružnemu položaju. V prvi vrsti leži krivda na nas samih, ker smo vsled lastne brezbriznosti postali golo orodje naših delodajalcev. Če smo se že sto in stokrat uverili, da posameznik v današnji družbi ne pomeni ničesar in da je izpostavljen na milost in nemilost delodajalcem, pa se še vedno nismo odločili stopiti na pot, po kateri korakajo že cele armade naših sodelavcev, organiziranih v strokovnih bojnih organizacijah. Zastonj zdihujemo in tarnamo nad krivicami, katerih smo vsak dan v večji meri deležni, če pa sami nočemo resno na delo, da z združenimi močmi nastopimo za odpravo istih. Če bomo še dalje držali roke navskriž, potem pričakujemo ponovno poslabšanje našega gmotnega položaja in poostreitev šikan in preganjanj od strani delodajalcev. Kakor izvemo, plačuje neka večja stavbna trvdka v začetku stavbne sezone delavce (težake) po 2.50 Din na uro. Proti temu posameznik nima drugega orožja kot to, da izstopi iz dela. Z organizacijo pa bi se takim delodajalcem drugače posvetilo. Delavci, vzdramite se! — Več stavbinskih delavcev.

Krekova družina.

Mladinski dan nemških kršč. strok. organizacij. Drugi zbor nemške delav. mladine se bo vršil 1. avgusta t. l. v Kölnu. Miselvodnica zborovanja je: »Delavska mladina in osvobođenje proletariata«. 10. avgusta se bo vršilo zborovanje zastopnikov poedinih mladinskih odsekov, kjer bodo obravnavali: »Idejni svet krščanske delavske mladine in »Delavska mladina v gospodarstvu in državi«. Računajo, da se bo zboru udeležilo več kot 10.000 mladine obojega spola. V poedinih skupinah že prav pridno hranijo pšenice za Köln. Zborovanje se bo zaključilo z vožnjo po Renu. — Fantje, dekleta, kdo gre v Köln?

Naši češkoslovaški bratje se pridno gibljejo. Ustanavljajo se vedno nove skupine. Z velikim navdušenjem dela-

jo. Rastejo predvsem v brnskem, olo-muškem, ihlavskem in viškovskem okolišju. Vstaja tudi severna Morava in pa Šlezija. Imajo že tudi vpeljane »zem-ske eksekutive«, krajske odbore. — Dobro delajo. Tudi med dijaki snujejo krožke.

Delavska založba.

Marsikdo vprašuje: Kaj je z našo knjižno matico Delavsko založbo? Upravičeno. Hoteli bi imeti svoj delavski tisk in svojo delavsko knjigo. Tiska — hvala Bogu — že imamo. Težje je z delavsko knjigo. A, tudi to bomo dosegli, ako bomo imeli zmisel in podporo za delavsko založbo, ki ima predvsem to nalogo, izdajati delavske brošure in knjige.

Pred leti že se je pojavila misel samostojne zalagateljice delavskega tiska. Kršč. socialistično gibanje je zaznamovalo močan napredek, manjkalo je le sredstev in ljudi, ki bi se lotili nove težke naloge. Prvi načrt, ki se je koval je bil: ustanoviti po vzorcu Mohorjeve družbe svojo delavsko Krekovo založbo. Misli se je nekoliko tudi na to, da bi morebiti Mohorjeva družba sama prevzela delavsko vprašanje saj v eno svojih vsakoletnih knjig. Nismo upali uspeti, razgovori so bil zgolj zasebni. Zato smo se odločili za svojo Krekovo založbo. Ime smo kmalu izpomenili v Delavsko založbo. Bila bi to zadruga s članstvom, ki bi prispevalo letno 20 Din in bi delal vsak: delavski koledarček, 1 socialno in 1 literarno knjigo. Načrt je bil storjen, a uresničiti ga ni bilo mogoče. Vzrok je bil: denar. Podpore nismo mogli pričakovati od nikjer, (kar smo pozneje tudi resnično okusili), članov pa bi za prvo leto ne bi mogli zbrati dovoljno število in tako je prvoten načrt delavske Mohorjeve moral iti na zapeček čakati boljših dni. Započete misli pa nismo hoteli opustiti in smo zahtevali nujno neko, čeprav skromno, knjižno matico in tako je nastala Delavska založba, registrovana zadruga z omejeno zavezo. Vsakdo lahko postane član, ki vplača enkratni prispevek 50 Din. Na poziv načelstva zadruga za pristop so se odzvale najbolj številno Krekove družine, nato strokovne skupine in posamezniki, med njimi v prvi vrsti ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič. S to osnovno glavnico je Del. zal. začela z izdajo prvega delavskega koledarčka za l. 1929. Led je bil prebit in prva izrazito krščansko-socialistična knjižica je pozdravila naše vrste. Koledarček je bil vsem dobrodošel in je po večjem trudu blagajnika bil srečno plačan in se je preostala vsota pridejala glavnici. Koledarček je bil tiskan v 1.500 izvodih, za prihodnje leto ga bo treba natisniti še več. Med tem je nastopila v javnosti Cankarjeva družba, ki je prišla s programom, kot smo si ga zamišljali prvotno mi in je vprašanje, kako ga bo izvedla brez kake tuje podpore. Mi — žal — nismo imeli nobenih prijateljev — dosedaj. Zavedno delavstvo si bo moralo take in slične ustanove vzdrževati samo, ali pa ne bo prišlo nikamor naprej.

Kaj sedaj? Lepi in bogati načrti! Nobenega oklevanja in obotavljanja več! Za leto 1930 bo izšel v jeseni drugi letnik delavskega koledarčka. Do tedaj pa bo izšla knjiga o sodobnih socialnih problemih, ki jih obravnava že naše časopise, a je potreba jasne razjasnitve in podati glavne smernice. Knjiga bi bila ideologija našega kršč. socialističnega gibanja. Za tisk je tudi pripravljena knjiga »Delo in pravica« i. t. d.

Delavska založba pa hoče zgrabiti čas v svojih najnujnejših zahtevkih, zato je izdala dosedaj dva letaka: Pohod kršč. socialistov in katoliška akcija. Namen je ta: v takozvanih katoliških vrstah zbuditi delavce in borce za proletarijat, na drugi strani pa obrniti pozornost na npravne in verske vrednote, ki temelje v osebni religioznosti in nič manj v občni katoliški vzajemnosti vseh narodov in ljudi. Oba problema sta — znamenje časa!

Problemov je pred nami vsaki dan več. Vprašanje je le: kdo jih bo prvi prav rešil. Čas hiti in se ne ustavi. Nazaj ni nobene poti, naprej pa moramo, kdo nam bo torej pokazal pot? Krščanski socialist delavskega občestva, zavedaj se, da si ti tvorec nove poti v boljšo družbo. Zavedaj se žrtev, ki jih moraš doprinesati za delavsko stvar in ne v zadnji vrsti je tvoj tisk, je tvoja delavska knjiga, ki jo zahtevaj od skupnosti in sam prispevaj, da bo prvi maj prinesel vsako leto tvojo besedo v tvoji knjigi!

Tine Rok.

Vsako hišo „Delavska Pravica“!

Stanje naše socialne politike

Po 6. januarju se je dvignila ljuta kampanja delodajalcev proti že obstoječi socialni zakonodaji, češ da je premoderna, da ne odgovarja dejanski potrebi, vsled česar da je škodljiva gospodarstvu.

Ako pa upoštevamo resnično stanje, pridemo do nasprotnih zaključkov.

Na socialni politiki je zainteresiranih v vsej državi okoli 3 milijone oseb. To znači, da je delavsko zaščitno in zavarovalno življenjsko vprašanje velikega dela državljanov naše države.

Kakšen pa je pravzaprav položaj v tem pogledu?

Naša socialna politika odseva pred vsem iz treh zakonov:

Iz zakona o inspekciji dela; iz zakona o zavarovanju delavcev in iz zakona o zaščiti delavcev.

Zakon o zaščiti delavcev.

Zakon o zaščiti delavcev pomeni deloma združitev v raznih delih države že obstoječih zakonov in uredb, deloma pa tudi nove odredbe. Glavna določila so: 1. **Delovni čas.** V industriji znaša normalno 8, izjemoma 9 do 10 ur. V obrti od 8 do 10 ur, izjemoma 12 ur. Te odredbe pa niso prišle do popolne veljave, ker ni bil izdan tozadevni pravilnik, dasi je bilo predvideno, da bo izšel tekom 6 mesecev, ko stopi zakon v veljavo. 2. **Zaščita žen in otrok.** Nočno delo je zabranjeno ženam brez razlike starosti in mladoletnim do 18. leta. Tudi to določilo se ne izvaja, kakor predpisuje zakon, ker ni na razpolago dovolj nadzornih organov. 3. **Prepoved nočnega dela v pekarijah v praksi** tudi še ni uveljavljena. 4. **Zaščita mater in dece.** V podjetjih preko 100 delavcev in če je v podjetju zaposlenih vsaj 25 delavk z malimi otroci, bi morala biti ustanovljena na račun podjetij posebna dežja zavetišča. Istotako bi moral biti dovoljen materam potreben odmor za dojenje otrok. Ta določila so v splošnem le na papirju.

5. **Higijski pogoji za delo.** V smislu tega zakona bi morali biti vsi obrati urejeni tako, da ne bi bilo ogroženo zdravje delavcev. Vsako izboljšanje v tem smislu je bilo skoraj večji del preprečeno z izgovorom na gospodarsko krizo. 6. **Obratni zaupniki.** Obratni zaupniki naj bi bili zastopniki delavstva ter posredovalci med podjetniki in delavci. V ta namen bi jim morala biti zasigurana posebna zaščita. Najnovejši

Tedenske novice.

Izlet. Skupina zasebnih in trgovskih nameščencev v JSZ priredi v sredo 1. maja celodnevni izlet v Pekel pri Borovnicah. Odhodi iz Ljubljane zjutraj ob 6.10. — Prijatelji, pojdite z nami! — Odbor.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškim: 8 hlapcem, 1 vrtnarju, 17 kamnosekom, 15 kamnolomcem, 1 pomož. moči za pilarno, 11 železosturjarjem, 5 ključavničarjem za šnite in štanice, 10 ključavničarjem-freiserjem, 2 kleparjema, 1 mod. mizarju, 1 žagarju, 1 mlinarju, 2 rezb. pomočnikoma, 2 ličarjema, 2 usnjarjema, 1 ličarju za najfin. delo, 1 usnjarju, 1 bakrokotlarju, 8 čevljarjem, 2 krojačema, 2 kroj. pri krojevalcema, 89 gozdnim delavcem, 1 zobotehniku, 1 del. za gospod. dela, 19 tesačem, 37 zidarjem, 3 pleskarjem in soboslikarjem, 1 bolniškemu strežniku, 4 fasadnim zidarjem, 2 tesarjema, 1 stroj. ključavničarju, 2 železosturjarjema, 6 navadnim delavcem, 1 železovolvarju, 1 električarju, 1 čevljar-skemu šteparju in 5 vajencem; ženskam: 1 tamburirarici, 1 pletilki, 4 služkinjam in 1 kmečki dekli.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 46 hlapcem, 76 gozdnim delavcem za Slavonijo, 8 poljsk. delavcem, 10 oglarjem, 10 šumskim delavcem, 12 rudarjem, 5 kamnosekom, 50 kamnosekom za granitne kocke v Bosni, 13 ključavničarjem, 4 kleparjem, 5 kovačem, 11 mizarjem, 1 pletarju, 3 žagarjem, 1 sedlarju, 2 krojačema, 1 hotel. slugi, 1 hotel. kuharju, 2 pikoloma, 12 tesarjem, 1 fotografu, 16 delavcem in 27 vajencem. — Ženskam: 44 deklam. in gospodinjam, 1 šivilji, 1 perici, 8 nataricam, 8 hot. sobaricam, 7 hot. kuharicam, 1 delavki, 41 kuharicam, sobaricam in služkinjam ter 2 vajenkama.

pravilnik ne nudi te zaščite, s čemur je bilo bistvo obratnih zaupnikov zelo prizadeto. 7. **Svoboda delavskega združevanja.** Formalno obstoja taka svoboda, dejansko pa ne. Koliko zavednih delavcev-strokovničarjev je že izgubilo delo samo radi tega, ker so propagirali strokovne organizacije. 8. **Posredovanje dela.** Zakon je predpisal snovanje borz dela, ki naj bi organizirale tako posredovanje dela kakor podeljevanje podpor brezposelnim. Tudi ta ustanova ni izvršena tako, da bi docela odgovarjala svojemu namenu.

Zakon o inspekciji dela.

Inspekcija dela bi morala nadzorovati, da se izvršujejo določila zakona o zaščiti delavcev. Ta naloga bi se mogla doseči le, ako bi razpolagale z zadostnimi sredstvi in z zadostnim izvršilnim osebom. Tega pa ni bilo in še ni. Statistika dosedanjega dela inspekcij dokazuje, da so mogle izvrševati komaj deseti del od v zakonu predpisanega dela.

Zakon o zavarovanju delavcev.

Ta zakon predvideva zavarovanje za slučaj bolezni, onemoglosti, starosti in smrti ter za slučaj nezgode.

Glavna napaka je v tem, da se je zavarovanje razkosalo. Prometna podjetja imajo svojo bolniško blagajno. Rudarsko zavarovanje je istotako izvedeno posebej. Poljedelske delavce se je zaenkrat izvzelo od zavarovanja, izvesti bi se pa moralo do konca junija 1923. Zakon pa v tem pogledu še do danes ni uveden.

Zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti bi moralo stopiti v veljavo do 1. julija 1925. Toda s finančnim zakonom je bilo odgodeno do nadaljnjega.

Ko se je vpeljalo splošno zavarovanje, je obljubila država subvencijo letno 2 milijona, da bi se mogle premagati velike začetne težkoče. Te subvencije pa nikoli ni bilo v celoti. V posameznih letih je dala država subvencije v temle iznosu:

Leta 1922 —; 1923 1.880.000; 1924 360.000; 1925 360.000; 1926 500.000; 1927 130.000; 1928 50.000; 1929 —.

Pa še te subvencije so se porabile večji del za državno nadzorstvo.

Poleg tega so bili prevladni vsi izdatki za lečenje delavcev na nalezljivih boleznih v breme zavarovanja, dočim imajo vsi ostali državljani — tudi premožni — pravico do popolnoma brezplačnega zdravljenja.

Taka je resnična slika obstoječe socialne zakonodaje. Radi tega je skrajno nepoznanje razmer ali pa neodpustljiva površnost, ako se trdi, da je socialna zakonodaja premoderna in da je v preveliko breme narodnemu gospodarstvu. Dejansko je večji del na papirju in delavstvo bo moralo prestati še veliko težkih in mogočnih bojev, da bo doseglo tako socialno zakonodajo, ki bo odgovarjala njegovim življenjskim potrebam.

Čez hribe in doline...

Trbovlje. Nov občinski svet. V torek 23. t. m. je bil zaprisežen nov občinski svet. Dasi je naša občina po veliki večini delavska, je vendar delavstvo silno šibko zastopano. Delavce je v trbovlski občini najmočnejši davkoplačevalec. Naj omenimo le, da je znašal uslužbenški davek za pretekli mesec 165.000 dinarjev, ne glede na druge vrste davka. Tukajšnji občinski odbor šteje namreč 37 članov, izmed katerih je 13 delavcev, ostali pa pripadajo pridobitnim krogom. O delu, ki si ga je nov občinski svet nadel, bomo poročali prihodnjič.

Vič. 4. maja ob 8 zvečer priredi delavstvo na Viču v Društvenem domu II. akademijo s sledečim sporedom: 1. Nagovor. 2. Deklamacija. 3. Recitacija. 4. Petje. 5. Hlapec Jernej (6 slik). — Vabimo vse somišljenike in prijatelje, da se udeležijo te proslave in da še svoje znanje pripeljejo seboj.

Zalog. Krekova družina Sneberje—Zadobrova priredi v nedeljo 28. aprila ob pol 4 popoldne pri »Cirilu« Finžgarjevo dramo »Testament« v 4 dejanjih. Vabimo vse prijatelje in somišljenike, da pridejo pogledat.

Lesce. V nedeljo 7. t. m. sta se poročila naša tovariša in člana dramatičnega odseka Krekove družine Ivan Justin in Barbka Tonejc. — Čestitamo.

Sv. Miklavž. Krekova mladina priredi v nedeljo 28. aprila ob 3 popoldne v Društvenem domu gledališko predstavo »Stari Ilija«, dramo v treh dejanjih in »Mutasti muzikant«, burko v enem dejanju. Vstopnina 3—7 Din. — Med odmori svira tamburaški zbor Krekove družine Ljutomer. Pridite!

Svetinje. Krekova družina vabi vso viničarsko mladino na sestanek v nedeljo 28. aprila po rani sv. maši pri tov. Miško Jožef v Svetinjah. Odbor.

Maribor. Zdi se, da takozvanim socialističnim kričarjem ne da žilica miru, da ne bi po svoji stari navadi in taktiki rogovili in terorizirali delavstva. Naravnost nesramno je, kakšnih nasilnih metod in laži se poslužujejo, da vabijo delavstvo k sebi. Sicer so njih usta vedno polna svobode, enakosti in bratstva, toda v tem, kako je treba neorganiziranega ali drugje organiziranega delavca terorizirati in šikanirati, so brez dvoma mojstri in hujši od vsakega velekapitalista.

Mestna občina mariborska je sprejela za vse občinske delavce okvirno kolektivno delovno pogodbo, po kateri se bo vsaj delno zboljšal njihov položaj. Pogodba je bila sprejeta, toda finančna plat še ni stopila v veljavo, ker mora biti preje odobren od finančnega ministra proračun. Socialisti to dobro vedo. Med delavstvom pa širijo govornice, da so takozvani »klerikalni« obč. svetniki proti izplačilu tega, kar predvideva pogodba. Zaponnili smo si sicer, da so bili tudi zelo mnogi tako zvali »klerikalni« občinski svetniki proti vsakemu zboljšanju položaja mestnih delavcev, vendar smo tudi danes toliko razumni, da uvidevamo prozorno demagogijo takozvanih marksistov. Še dalje gredo in pravijo, kdor ne bo pri nas organiziran, ne bo dobil povišane plače, kajti za to se borijo samo naši zastopniki. Prav in lepo je, da se borijo za delavske interese. To je celo njihova

dolžnost! Ali tako nesramnih laži, naravnost kršitve osebne svobode, katero priznava vsakemu državljanu zakon, ne bi smelo biti. Tako se neha vsaka lojalnost, vsako zaupanje delavca do organizacij. Ako se povdarja svoboda prepričanja, naj ista velja za vse, ne pa samo za socialistične voditelje in občinske svetnike. —

Občinski delavec.

Razno.

München-Gladbach, največje kulturno, prosvetno in socialno središče katoliških Nemcev, nosi sedaj povsem novo sveže lice. Katolištvo, ki je bilo doslej potisnjeno precej ob stran, je v politiki in v prosveti zavzelo odločnejše stališče in mlajši rod, ki je prožet vseh in socialnih idealov, je prevzel vse vodstvo te častitljive katoliške postojanke. Dosedanji voditelj dr. Piepper je z vsemi svojimi pristaši odložil vsa mesta in zavzeli so jih povsem novi mladi kulturni delavci. Čas se ne obrne nikoli nazaj in treba je zlasti za katolištvo, da gre s časom in daje pravočasno potrebno orientacijo.

Kršč. strok. organizacije v Franciji. V Franciji so obstojale že pred vojno kršč. strokovne organizacije, ki pa niso imele nobenega skupnega organa, centrale. Ta se je osnovala šele v l. 1919 v Parizu. Za svoje delo si je nadela zveza sledeča načela: »Socialni mir je za blaginjo države potreben. Človek je namen in cilj gospodarstva. Zato je treba današnje gospodarstvo preurediti.« Zveza obstoja sedaj iz dveh vrst organizacij: čiste strokovne zveze in zveze sestavljene iz članstva različnih poklicev. Zveza združuje danes preko 100 tisoč članov, ki so porazdeljeni v 10 strokovnih zvezah. — Uvedene imajo brezposelne, bolniške, stavkovne in splošne podporne fonde, dalje hranilne in posojilne sklade in zadruga ter delavske kuhinje. Ženske zveze so napravile razne počitniške domove po deželi, kjer preživijo člani svoj letni dopust. Nekatere zveze imajo tudi

lastne posredovalnice za delo, n. pr. izborni posluje posredovalnica zasebnih nameščencev v Parizu. — Najpomembnejša naloga francoske kršč. strok. zveze pa je nje izobraževalno delo. Prirejajo številne tečaje v obliki delovne skupnosti.

Reparacijska konferenca. Kakor smo že poročali, se posvetujejo v Parizu finančni strokovnjaki - zastopniki držav, ki so zainteresirane na nemških reparacijah, kako definitivno urediti to vprašanje. Konferenca je v zadnjem času naletela na nepremostljive težave in je že bilo na tem, da gredo ti finančniki končno javno narazen. Zato jim je prav prišla smrt enega angleških delegatov in so konferenco »odgodili«. Zastopniki Nemčije so nepopustljivi in zahtevajo znatno znižanje reparacij. Francozi pa izjavljajo, da na bistveno spremembo znanega Dawesovega načrta ne morejo pristati. Angleški in ameriški (Morgan) bankirji bodo že tako uredili, da bo njim prav.

Zanimivosti.

Čuden dogodek. Pred dobrim letom so prinesli nemški listi iz Bromberga sledečo vest. Tu se je mudil nekaj dni posestnik Foltanski, njegova žena in otroci pa so bili na letovišču v samotni gozdarski hiši pri Tuhlu. Foltanski je slišal ponoči, ko je že ležal, zazvoniti telefon. Vzel je slušalko na uho in slišal čisto različno glas svoje žene, ki mu je rekla: »Henrik, pridi takoj in vzemi otroke. Ne želim, da bi ob mojem grobu jokali.« Zagonetno se mu je zdelo to naročilo; vedel je, da v hiši, v kateri je njegova žena na letovišču, ni telefona, pa tudi daleč na okoli ne. Drugo jutro je šel v Brombergu na poštni urad vprašati, a dobil je odgovor, da niso celo nič napravili z njegovim aparatom nikake zveze. Kmalu nato pa je prihitel v Bromberg k njemu mož na avtomobilu s sporočilom, da je ob pol 1 ponoči umrla njegova žena. Ob 12 jo je nenadoma prijel močan srčni krč; pol ure se je borila s smrtjo. Ob po-

gledu na svoje otroke, ki so okoli nje stali in bridko jokali, je večkrat glasno vzdihnila: »Ko bi mogla s svojim možem vsaj telefonično govoriti.« — Dokazano je, da iz te samotne gozdarske hiše, v kateri je umrla ta gospa, ni nikdo ponoči odšel in kraj, kjer je prvi telefon, je 12 km oddaljen od te hiše.

Za kratek čas.

Angleški kritik Shaw je bil nekoč naprošen, da bi pri nekem gledališkem ravnatelju priporočil srednje dobrega igralca. To je storil takole: »Priporočam gospoda T. On igra Hamleta, Otela, biljard in flavto. Zadnje najboljše.«

Nadzornik: »No, ti tam v tretji klopi, povej mi, kje je Grintavec?«

Učenec: »V našem razredu ga ni, gospod nadzornik.«

Gost (v hotelu): »Ampak, juha je pa salamensko slaba in čista.«

Natakar: »To je namenoma tako, da morejo cenjeni gostje videti lepi vzorec krožnikov, ki se nahaja na dnu.«

Natakarica: »Kaj, z jajcem niste zadovoljni. Ali se morda ni dosti dolgo kuhalo?«

Gost: »Dosti dolgo že, ne pa dosti zgodaj.«

Mirko v trgovini: »Jaz bi rad ovratnik za mojega očeta.«

Prodajalec: »Takega kot imam jaz?«

Fant: »Ne, takega pa že ne, čist in bel mora biti, vaš je pa umazan.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1338.25 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.17 Din, za 1 Dolar 56.72 Din, za 100 francoskih frankov 221.47 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.15 Din, za 100 lir 297.08 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanju ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Pisala je:

»Nimam človeka, da bi mu svojo žalost zapala, niti duše, ki bi me dvigala in mi svetovala. In čudno je, da drugi prihajajo k meni, kakor da sém jaz močna. Oni dan je Irma rekla: 'Oh vi.' Zares bi kdo mislil, da spadam v neko posebno vrsto. Žal, ne. Ena sem izmed tistih, ki ljubijo, izmed tistih, ki se navezujejo na tisoč reči in na mnogo oseb okrog sebe, dokler ne izlijejo vse svoje ljubezni nanj, ki je bo vreden. Gorje mi povzroča to, a me varuje. Moja slabost je žal vedno v tem, da tako zlahka solzo potočim za druge, da me boli prijateljska rana, da me misel v meni vedno kliče. In ker sem pošteno dekle, menijo tovarišice iz delavnice, da vem za skrivnost, kako očuvati druge. Kako se motijo.

»Davi pa, po svojem srečanju z Etiennom, sem tekla v delavnico. Ko je Irma videla moje rdeče oči, je rekla: 'Zdaj ste še vi na vrsti?' Morala sem zatajiti svoje solze, svoje srce, ki je jokalo v meni, svojo misel pred temi dekleti, ki jim bom morda kmalu delovodkinja. Sama sebe sem se sramovala. Tiste, ki se po navadi udajajo v svoji bolesti, so me gledale z veseljem. K sreči ni bilo gospe Clémence. Zamislekov in okusa ni bilo prav nič. Ko smo vstale ob desetih gospodična Augustina, Irma, Mathilda in jaz, da se odpravimo k poroki gospodične pl. Muelove, se mi je približala na stopnicah uboga Marija Schwarzova, za katero sem bila izprosila dovoljenje, da sme z mano, in me vprašala: 'Tudi vi imate kaj na srcu? Ali radi mene? Ali me hočejo odpustiti?' Pomirila sem jo. Toliko je trpela, da rada misli, da je gorje na svetu samo zanjo.

»Pol ure nato smo bili v cerkvi Sv. Križa prav na koncu ladje med množico, ki se slabo obnaša in kamor družice niti ne pogledajo.

»Spoznala sem delavke gospe Louise in delavke neke trgovine z drobnim blagom, ki je

vrгла na trg serijo klobukov. Cerkev je bila veličastna: preproge, cvetje, žametni sedeži in potem sprevod pravih dam in gospodov, ne samo bogatašev, ampak ljudi, ki znajo nositi boljše obleko ali voditi damo. Razveselilo me je to proti moji volji. Vse moje bistvo je usmerjeno na razkošje mode, odkar sem zapustila šolo šolskih sester. Moji prsti so delali v tem vse dneve. Zame je oblika trakovega vozla ali barva cvetličnega šopka isto, kar je za druge lepa beseda, ki so jo kje brali. Gospodična Muelova je stopila naprej po sredi ob roki svojega očeta. Stale smo, nekatere so stopile celo na stole, radovedne, tudi vznemirjene in malce zavidne. Smo pač ženske. In glej, Marija, ki sem jo imela tik ob sebi, je nehala gledati za sprevodom. Opazila sem to, ker smo me skoraj istočasno obračale glave, ko so si sledile skupine povablencev, a se je ona sklanjala nazaj nalahno, kakor da koga posluša. Že se je ogrtač njenega črnega plašča, ki ga nosi skoraj vedno, revica, dotikal stolovega naslonjala, čeprav smo me stale na klečalniku. Pogledala sem. Ah, kaka zlobna in bolestna misel me je preletela. Moj brat Antoine je govoril z njo...

»Nič nisem rekla Mariji. Vprašala sem Antoina: 'Kaj delaš tu? Zakaj me nisi nagovoril?' Odgovoril je, da je čakal, kdaj se bom nagledala. Pritoževal se je nad brezposelnostjo v delavnici, zagotavljal mi, da dela samo tri dni v tednu. Končno sem mu dala pet frankov, da sem se ga iznebila. Marija, ki je poslušala, kako so velike orgle zaigrale koračnico, se v tem trenutku ni obrnila. Ni mi zato mogla nič namigniti in ga, verjetno, niti videla ni. Imela je spet prelepe svoje temne oči, ki jih tako ljubim. In vendar je ostal v meni nemir. Tako dobro poznam Antoina in tako malo še Marijo Schwarzovo. Nisem vedela, kako bi jo opozorila. Vendar je nisem mogla prepuščati brez skrbi na milost in nemilost podjetosti svojega brata. Zakaj zasledoval jo bo. Uganila sem to, čutila sem, kako da sem mati ali sestra revice... In še sem po naravi taka, da trpim, ko vidim dekleta, kako padajo. Menim, da imam te misli od skrbi, ki jo je imela moja mati zame, ko sem bila vsa majhna.

»Vrnili sva se. Poskusila sem spotoma, naj bi mi Marija opisala klobuke, ki jih je bila videla. Prav tako jo je poskušala izpraševati Mathilda. Bojim se, da moja novinka zares nikdar ne bo sodila v našo stroko. Zaponnila si je bila samo tipe ljudi, ki jih je znala oponašati, da nas je zabavala.

»Bila sem žalostna. Ob petih je gospa Clémence vstopila v delavnico in nas je spustila domov vse razen gospodične Augustine, Reine in vajenke. Nekatere je streslo, ko so slišale govoriti o počitnicah. To pomenja mrtvo sezijo, skorajšnji odpust iz službe. Dejala sem Mariji: 'Pojdiva k vam. Rada bi videla vašo sobo.' Pa sva jo mahnili kakor stari prijateljici prav sami proti ulici Saint-Sebastien.

»Mislila sem na svojo lepo sobo, ko sem vstopila v njeno. Na dvorišču je, na desni strani ulice, proti sredini. Skozi vhodna vrata vidiš stolnico. Tu je našla Marija za osem frankov opremljeno sobo, ki jo je v njej streslo ob misli, kako ljudje so stanovali v njej pred Marijo in kako ljudje jo obdajajo. Bo pač dve sto revežev v obeh krilih in v osrednem delu stare hiše. Stopiš po petih stopnicah iz skrilavca. Vdolbine so zadelane z opekami. Mariji je odprla vrata in rekla šaljivo:

'Tu, — paradiž. Jaz grem naprej.'

»Četvero sten, pobeljenih z apnom, a pred več nego desetimi leti. Postelja na jermene. Dva stola in miza. Zrcalo, še ožja nego dlan, je viselo ob oknu.

»Sprva sem se šalila, da ne bi zajokala. Marija je imela k sreči dva stola. Rekla sem: 'Kaj, če bi večerjali?' Pokazala mi je črno ognjišče brez ognja, celo brez vsake ponve. 'Pozabili so, vidite.' Tedaj sem tekla kupiti malo več jedil kot je bilo treba, malo več kruha, pa sva večerjali pri mizi iz sivega lesa. Bili sva veseli obe kakor drevje, ki mu sneg na vejah leži: ni sicer bogvekaj, a sveti se. Blagoslavljal sem moč volje, ki me je privedla semkaj. Marija se mi je odprla, zahvalila se mi je. Dovolila mi je, da sem ji svetovala obzirno, kakor storiš to sestri, naj se varuje Antoina. Samo presenetila me je njena moralna nevednost. Rekla mi je: